

Λόγος εἰς τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης *

Η «Ὁμιλία ΝΓ', Εἰς τὴν πρὸς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων Εἴσοδον» τῆς Ὑπερευλογημένης Θεοτόκου εἶναι ἓνα ἐκτενέστατο κείμενο (§§ 1-66), τὸ ὁποῖο κατ' οὐσίαν ἀποτελεῖ *πραγματεῖαν*, μίαν «μαριολογικὴν πραγματεῖαν», ἃν καὶ φέρη τὰ γνωρίσματα *Ὁμιλίας*.

Ὁ Ἅγιος Φιλόθεος Κόκκινος, στὸν Βίον τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου, βεβαιώνει ὅτι τὰ πρῶτα γραπτὰ τοῦ μεγάλου Ἡσυχαστοῦ ἦσαν ὁ *Λόγος Εἰς τὸν Ἅγιον Πέτρον τὸν Ἀθωνίτην* καὶ ὁ *Λόγος Εἰς τὰ Εἰσόδια*, οἱ ὁποῖοι ἐγράφησαν τὸ 1334, στὴν Ἱερὰ Μονὴ τῆς Λαύρας.

Ἐν τούτοις, ἡ *Ὁμιλία ΝΓ'*, ὡς *πραγματεῖα* με ὑψηλὴ γλῶσσα καὶ στρυφνὴ

φραστική, παρουσιάζει ανεπτυγμένη ήσυχαστική διδασκαλία, την οποία δὲν εἶχε ἀκόμη διατυπώσει τότε ὁ Ἅγιος Γρηγόριος.

Ἐφ' ὅσον ὀλόκληροι παράγραφοι τῆς *Ὁμιλίας ΝΓ'* εἶναι πανομοιότυποι μὲ τμήματα τοῦ ἔργου «*ὑπὲρ τῶν ἱερῶς Ἠσυχάζοντων*», ὡς καὶ τῆς πραγματείας «*Πρὸς τὴν σεμνοτάτην ἐν μοναζούσαις Ξένην*», εἶναι δυνατόν νὰ ὑποτεθῆ, κατὰ τὸν Καθηγητὴν Παναγιώτην Κ. Χρήστου, ὅτι ὁ πρῶτος ἐκεῖνος *Λόγος εἰς τὰ Εἰσόδια* (1334) ἀπετέλεσε τὴν βάσι γιὰ τὴν μετατροπὴν του σὲ *πραγματεία* καὶ τοῦτο συνέβη πιθανῶς τὸ 1341 στὴν Μονὴ ὅπου διέμενε στὴν Κωνσταντινούπολι.

Στὴν *Ὁμιλία ΝΓ'*, ὁ Ἅγιος Γρηγόριος «χρησιμοποιεῖ εὐρέως τὸ πρωτευαγγέλιον τοῦ Ἰακώβου εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς Εἰσόδου, ἀλλὰ ἀνάγει τὰ γεγονότα εἰς τὸ ἐπίπεδον μιᾶς οὐρανίας πραγματικότητος. Μεταβαίνουσα εἰς τὰ Ἅγια, ἡ Μαρία διέκοψε πᾶσαν ἐπαφὴν μὲ τὰ ἐγκόσμια. Ἐδιδάχθη τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ὑποταγὴν τοῦ ἡγεμόνος νοῦ εἰς τὸν Θεὸν (§ 18), ἔφθασεν εἰς τὴν *θεωρίαν τοῦ Θεοῦ* καὶ ὀδηγεῖ καὶ τοὺς ἄλλους εἰς αὐτήν. Διὰ τοῦτο, ὄχι μόνον ἔγινε *καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ*, ἀλλὰ καὶ ἐγέννησε τὸν Θεὸν *καθ' ὁμοίωσιν ἀνθρώπου* (§ 61)».

♦ Δημοσιεύουμε τὴν πολυωφελῆ *Ὁμιλία ΝΓ'* τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ, λόγῳ τῆς μεγάλης ἐκτάσεώς της, σὲ ἑπτὰ συνέχειες, ἀνὰ δέκα παραγράφους, πλὴν τῆς τελευταίας συν-εχειᾶς, ἡ ὁποία περιλαμβάνει ἕξι παραγράφους.

Σὲ τρεῖς στήλες παρατίθεται τὸ πρωτότυπο, ἡ νεοελληνικὴ ἀπόδοσις τοῦ Π.Κ. Χρήστου (μὴ ἱκανοποιητικὴ) καὶ ἡ γλαφυρὰ ἀπόδοσις τοῦ Ὁσίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου.

[Κείμενον: Μέρος Α' §§ 1-10](#)

(*) Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Ε.Π.Ε. τ. 9 καὶ τ. 11, Θεσσαλονίκη 1985 καὶ 1986, Εἰσαγωγή - Μετάφρασις - Σχόλια, Παναγιώτου Κ. Χρήστου (†).

• Σημειωτέον, ὅτι ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ἔχει συγγράψει καὶ ἕτερον βραχύτερον Λόγον εἰς τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου: «*Ὁμιλία ΝΒ', Εἰς τὴν Εἰσόδον τῆς Θεοτόκου εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἀγίων*» (§§ 1-16), βλ. Ε.Π.Ε. τ. 11, σελ. 248-257.

Πρωτότυπον

ΟΜΙΛΙΑ ΝΓ'

Εἰς τὴν πρὸς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων Εἴσοδον καὶ τὸν ἐν Αὐτοῖς θεοειδῆ βίον τῆς Πανυπεράγνου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας *

1. **Ἐ**πί τῶν μειζόνων ἢ κατ' ἀνθρωπίνην δύναμιν, εἴτε βάρος ἀναθέσθαι δέοι εἴτε λόγων ἀγῶσιν ἐγχειρήσαι, τοῖς ἀδρανέσιν ἐφ' ἑκατέρου διαφέροντος οἱ ῥώμη σώματος ἢ λόγων ἕξει προέχοντες ἐς ἴσον ἔλθοιεν ἂν, παραπλησίως ἀλλήλοις κατ' ἄμφω μηδὲν ἀνύσαντες μηδὲ τοῦ σκοποῦ γεγονότες ἐπιτυχεῖς. Καὶ καθάπερ εἴ τις ἐπιχειρεῖ τῶν ἄστρων ἄπτεσθαι χειρὶ, κἂν εὐμήκης ἢ, κἂν ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἀνατείνῃ τὴν χεῖρα, τοῖς πολλοῦ δέουσι τοῦ κατὰ σῶμα μεγέθους, μικροῦ τοσοῦτον, οὐδ' ὅσον εἰς λόγον ἤκειν, ἐπίσης ἀπέχει τῶν αἰθερίων ὑψωμάτων ἐκείνων, οὕτω κἂν τοῖς ὑπὲρ λόγον πράγμασιν ἐλλόγμοι τῶν μὴ τοιούτων ἀξιολόγῳ μέτρῳ πρὸς τὸ λέγειν οὐδὲν ἀμείνους. Τίς γάρ, ὡν καθάπαξ ἅπασ ἡττᾶται λόγος ἐγκεχειρηκῶς, οὐ τοῦ τῶν πραγμάτων ὄγκου κάτῳ ποι κεχωρηκῶς φανεῖται, κατὰ τοὺς ἄδομένους ἀντιταλαντεῦσαι σφᾶς αὐτοὺς εὐξασθαι τῷ βάρει τοῦ παντός ἢ τοὺς μυθεομένους πορεύσιμον ἑαυτοῖς

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

ΟΜΙΛΙΑ 53

Στὴν πρὸς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων Εἴσοδο καὶ πρὸς τὸν θεοεδῆ βίον ἐπικρατεῖ σ' Αὐτὰ τῆς Πανυπεράγνης Δεσποίνης μας Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας *

1. **Ἐ**τὰ θέματα ποὺ ὑπερβαίνουν τὴν ἀνθρωπίνην δύναμιν, εἴτε βάρος χρειάζεται νὰ σηκώσουν εἴτε διαγωνισμὸ λόγων νὰ κάμουν, οἱ πολὺ ἀνώτεροι κατὰ τὴν ῥώμη τοῦ σώματος ἢ τὴν εὐφράδεια θὰ ἔλθουν ἰσοπαλοὶ μὲ τοὺς ἀδυνάτους ἀντιστοιχῶς, διότι καὶ στὰ δύο παρομοίως μὲ αὐτοὺς δὲν κατορθώνουν τίποτε καὶ δὲν ἐπιτυγχάνουν τὸν σκοπὸ. Κι' ὅπως, ἂν κάποιος ἐπιχειρήσῃ νὰ πιάσῃ μὲ τὸ χέρι τὰ ἄστρα, ἔστω καὶ ἂν εἶναι μακροχέρης, ἔστω καὶ ἂν σηκῶνῃ τὸ χέρι ἐπάνω ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἀπέχει ἀπὸ τὰ αἰθέρια ἐκεῖνα ὑψώματα ὅσο σχεδὸν ἀπέχουν οἱ πολὺ μικρότεροι στὴ σωματικὴ διάπλασι, ἔτσι καὶ στὰ ἐπάνω ἀπὸ τὸ λόγον πράγματα οἱ λόγιοι δὲν εἶναι κατὰ τίποτε ἀνώτεροι ἀπὸ τοὺς ἐντελῶς ἀμορφώτους. Πραγματικὰ ποιός θὰ ἐπιχειρήσῃ νὰ καταπιασθῇ μὲ αὐτά, ἐνώπιον τῶν ὁποίων ἡττᾶται κάθε λόγος, καὶ δὲν θὰ φανῇ ὅτι καταπλακώθηκε ἀπὸ τὸν ὄγκο τῶν πραγμάτων,

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

Λόγος εἰς τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου, καὶ εἰς τὴν ἰσάγγελον ζωὴν ὅπου διεπέρασεν Αὐτὴ μέσα εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων**

Εὐλόγησον, Πάτερ!

[1.] **Ἐ**ἰς κάθε πρᾶγμα, εὐλογημένοι πατέρες καὶ ἀδελφοί, ὅπου ὑπερβαίνει τὰ ἀνθρώπινα μέτρα, εἴτε λόγοι ἐγκωμιαστικοί, ὅπου ὑπερβαίνουν τὴν ἀνθρωπίνην ρητορικὴν· εἰς αὐτὰ λέγω τὰ ὑπέρμετρα πράγματα, τόσον ἐκεῖνοι ὅπου εἶναι ἀνδρεῖοι κατὰ τὸ σῶμα, ἴσοι λογίζονται μὲ τοὺς ἀδυνάτους· ὅσον καὶ ἐκεῖνοι ὅπου εἶναι εἰς τοὺς λόγους εὐδόκιμοι καὶ σοφοί, ἴσοι νομίζονται μὲ τοὺς ἀσόφους καὶ ἀδοκίμους. Διὰ τί, οὔτε οἱ ἀνδρεῖοι ἠμποροῦν νὰ ἀσκηκώσουν τὸ ὑπὲρ δύναμιν βάρος, οὔτε οἱ σοφοὶ εἰς τοὺς λόγους δύνανται νὰ φθάσουν εἰς τὰ ὑπὲρ λόγον ἐγκώμια· ἀλλὰ καὶ τὰ δύο μέρη παρόμοια ἀποτυγχάνουν τοῦ σκοποῦ. Καὶ καθὼς λόγου χάριν, ἕνας ἄνθρωπος, ὅπου ἐπιχειρεῖται νὰ πιάσῃ τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ μὲ τὸ χέρι του, κἂν καὶ εἶναι μακρύτερος ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, κἂν καὶ τεντώσῃ τὸ χέρι του ὑψηλότερα, δὲν ἠμπορεῖ νὰ φθάσῃ ὅμως τὰ ὕψη τοῦ οὐρανοῦ,

Πρωτότυπον

ἐπιχειρήσαι θέσθαι τὴν εἰς οὐρανόν, παρὰ τοσοῦτο τῆς ἀληθείας ἀπολελειμμένος, παρ' ὅσον ἀνέπαφόν ἐστι λογισμοῖς καὶ λόγοις ἀνθρώπων τὸ προκείμενον, ὑπερκόσμιόν τι καθεστώς χρῆμα καὶ τῶν ἐγγείων καὶ περιγείων ὑπερανιδρυμένον καὶ τοῖς θεοειδέσι καὶ θείοις ἐνὸν καὶ συναριθμούμενον;

2. *Ἐπὶ δὲ τῆς τῶν ἁγίων ἀπάντων κορυφαίας ἀκρότητος, δηλαδή τῆς τοῦ Θεοῦ μητρὸς, διαβαινούσης, ψαλμικῶς εἰπεῖν, «ἐν τόπῳ σκηνῆς θαυμαστῆς» καὶ τὰ ἅγια τῶν ἁγίων εἰσιούσης, «ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως καὶ ἐξομολογήσεως» ἐνθέου ἤχου τῶν τε τηνικαῦτα προπεμπόντων καὶ τῶν ἐορταζόντων νῦν ἡμῶν· ἐπὶ ταύτης οὖν τῆς καὶ τῶν κατ' οὐρανὸν ἁγίων ὑπερτέρας, μὴ ὅτι τῶν ἀπάντων εἰς ὅστισοῦν ἀποληφθεῖς, ἤκιστ' ἂν ἐφίκοιτο τοῦ πρὸς ἀξίαν, ἀλλ' οὐδ' ὁμοῦ πάντες, εἰ καὶ πάντας συνελθεῖν ἐξῆν εἰς ἓν, στόμα γεγονότας ἓν, ὅσοι τῷ ταύτης τόκῳ διεσώθησαν· ἥς γὰρ καὶ πᾶσα κτίσις ἂν ἀποληφθείη τὴν σύμμετρον δόξαν εἰσενηνοχέναι, μητρὸς γεγούσιας τοῦ τὰ πάντα κτίσαντος, πῶς ἂν τοῖς ὑπὸ τοῦ Υἱοῦ ταύτη πεποιημένοι μεγαλείους ἀποχρῶντ' εἶη τὰ παρ' ἡμῶν, κἂν πάντας συλλαβῶν εἴη, ἀλλ' οὐ βάνις οἶον*

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

κατὰ τὸ παράδειγμα ἐκείνων ποῦ λέγεται ὅτι εὐχρήθησαν ν' ἀντισταθμῆσουν οἱ ἴδιοι τὸ βάρος τοῦ σύμπαντος¹ ἢ κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν μυθευομένων ὅτι θὰ βαδίσουν τὸν δρόμο πρὸς τὸν οὐρανὸν², τόσο ὑπολειπόμενος τῆς ἀληθείας ὅσο τὸ προκείμενο εἶναι ἀνέπαφο ἀπὸ λογισμοῦς καὶ λόγους ἀνθρώπων, σὰν ὑπερκόσμιον πρᾶγμα, ὑπερβαῖνον τὰ ἐπίγεια καὶ περίγεια καὶ εὐρισκόμενο καὶ συναριθμούμενο ἀνάμεσα στὰ θεοειδῆ καὶ θεῖα;

2. Στὴν περίπτωσι ὅμως τῆς ἀκραίας κορυφῆς ὅλων τῶν ἁγίων, δηλαδή τῆς μητέρας τοῦ Θεοῦ, καθὼς διαβαίνει κατὰ τὸ ψαλμικὸ «σὲ τόπο θαυμαστῆς σκηνῆς» καὶ εἰσέρχεται στὰ ἅγια τῶν ἁγίων «μὲ φωνῇ ἀγαλλιάσεως καὶ δοξολογήσεως» καὶ μὲ ἐνθεοῦ ἤχου ἐκείνων ποῦ τότε προέπεμπαν καὶ ἡμῶν ποῦ ἐορτάζομε τώρα³. στὴν περίπτωσι λοιπὸν αὐτῆς τῆς ἀνωτέρας καὶ τῶν ἁγίων στὸν οὐρανὸ, ὅχι ἓνας ὅποιοσδήποτε ἀποχωριζόμενος ἀπὸ τοὺς ἄλλους δὲν θὰ ἔφθανε καθόλου σὲ ἀνταξία ἐξύμνησι, ἀλλ' οὔτε ὅλοι μαζί ὅσοι διασώθηκαν ἀπὸ τὸν υἱὸ τῆς, ἂν ἦταν δυνατὸ νὰ συνενωθοῦν καὶ νὰ γίνουν ἓνα στόμα, δὲν θὰ τὸ κατάρθωσαν. Ὅλη ἡ κτίσις θὰ ὑπολειπόταν νὰ εἰσφέρει τὴν κατάλληλη σ' αὐτὴν δόξα, ἀφοῦ ἔγινε μητέρα τοῦ κτίσαντος τὰ πάντα· πῶς λοιπὸν θὰ μπορούσαν νὰ ἐπαρκέσουν στὰ

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

ἀλλὰ ἀπέχει ἀπὸ αὐτὰ παρόμοια μὲ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, καὶ τοὺς πλεον κοντότερους, διὰ τὸ ἄπειρον σχεδὸν τοῦ οὐρανοῦ διάστημα· τοιοῦτοτρόπως καὶ εἰς τὰ πράγματα ὅπου εἶναι ἐπάνω ἀπὸ κάθε λόγον καὶ διάνοιαν, δὲν φαίνονται καλλίτεροι κατ' οὐδένα τρόπον οἱ ρήτορες καὶ σοφοί, ἀπὸ τοὺς ἀμαθεῖς καὶ ἀσόφους.

[2.] Εἰς τὴν ὑπόθεσιν ὅμως τῆς ἀνωτέρας πάντων τῶν ἁγίων Μητρὸς τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία διαβαίνει σήμερον ψαλμικῶς ἐν τόπῳ σκηνῆς θαυμαστῆς, καὶ ἐμβαίνει μέσα εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως, καὶ ἐξομολογήσεως θεοῦ ἤκου, καὶ τῶν τότε λαμπαδνηφόρων παρθένων, καὶ τῶν σήμερον ἐορταζομένων ἡμῶν εἰς τὴν ὑπόθεσιν, λέγω, ταύτης ὅχι μόνον ἓνας ρήτωρ, ὁ πλεον διαλεκτὸς ἀπὸ ὅλους, δὲν ἤθελε φθάσῃ νὰ ἐγκωμιάσῃ κατ' ἀξίαν, ἀλλὰ ἂν ἦτον δυνατὸν νὰ εὑρεθοῦν καὶ νὰ γένουν ἓνα στόμα ὅλοι ὅσοι ἐσώθησαν μὲ τὸν ἄφθορον τόκον τῆς, πάλιν δὲν ἤθελε φθάσουν οὐδὲ εἰς τὸ ἐλάχιστον· διότι, ἀνίσως καὶ ὅλη ἡ κτίσις δὲν εἶναι ἱκανὴ νὰ προσφέρῃ εἰς αὐτὴν κἂν σήμερον τὴν δοξολογίαν, ὡσὰν ὅπου ἔγινε μήτηρ τοῦ Κτίστου τῶν ἀπάντων, πῶς ἤθελεν εἶναι ἱκανὴ ἡ δύναμις μόνων

Πρωτότυπον

εἷη βραχυτάτη πρὸς ἀρρήτου δόξης ἄβυσσον; Οὕτω κρείττον ἢ κατ' ἐμέ τουτί τὸ ἐγχείρημα, καὶ τοσοῦτον ἀπέχω τοῦ νομίζειν ἔχειν ἐξευρεῖν λόγον ἐγκωμίων τῷ τῆς Θεομήτορος κατ' ἀρετὴν ὑπερφυεῖ παρισούμενον καὶ ὄντως ὄντι μακαρίῳ καὶ κρείττονι παντάπασιν ἢ καθ' ἅπασαν τὴν κτίσιν.

3. Πῶς δ' ἂν ἄλλως ἢ τὸν πόθον ἐκπλήσω ἢ τὸ χρέος ἐκτίσω, ἢ τὴν χάριν ὁμολογήσω τῶν ἐξ αὐτῆς ἀπείρων εἰς ἐμέ χαρισμάτων, ἢ ταύτην ἐξυμνήσας ὀπόση δύναμις; Ὁ μὲν γὰρ πόθος ἐπαίρει, τὸ δὲ χρέος βιάζεται, τὸ κοινόν τε καὶ ἰδίως ἐμόν· ἢ δὲ φθάσασα χάρις κἂν τοῖς ἐξῆς τὴν ἐκείθεν ὑπισχνεῖται συγγνώμην, καὶ ἢ τῆς ἀειπαρθένου νύμφης ἀνέκλειπτος φιλανθρωπία, ἢ καθάπερ τις ψυχὴ διὰ πάντων τῶν ὑπηκόων χωροῦσα διαγίγνεται, καθάπερ ἅπαντα συνέχουσα καὶ συνιστᾶσα, ἐγγύς τε οὖσα καὶ ἀεὶ παροῦσα τοῖς ἐπικαλουμένοις διὰ τῆς ἀκαμάτου καὶ ἀνυσιμωτάτης πρὸς τὸν ἐξ αὐτῆς Θεὸν πρεσβείας ἀννούσης ἅπαντα λυσιτελῶς, ὅσα γε ἡμεῖς ἴσμεν ἐκ τῶν παρ' αὐτῆς εἰς ἡμᾶς ὑπηργμένων ἀγαθῶν ἐγνωκότες καὶ βεβαιότεραν ἐντεῦθεν τὴν πίστιν ἐσχηκότες.

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

μεγαλεῖα πού ἔγιναν ἀπὸ τὸν Υἱό της οἱ λόγοι μας, ἀκόμη καὶ ἂν μᾶς σκεφθῆς ὅλους ἠνωμένους, καὶ δὲν θὰ ἦταν σὰν ρανὶς ἐλαχίστη ἀπέναντι στὴν ἄβυσσο τῆς ἀνεκφραστῆς δόξας; Τόσο ὑπερβαίνει τίς δυνάμεις μου τοῦτο τὸ ἐγχείρημα καὶ τόσο ἀπέχει ἀπὸ τὸ νὰ νομίζω ὅτι ἔχω ἐξεύρει λόγο ἐγκωμίων πού νὰ ἀντισταθμίζῃ τὸ ὑπερφυές τῆς Θεομήτορος κατὰ τὴν ἀρετῆ, τὸ πραγματικὰ μακάριο καὶ ἀπολύτως ἀνώτερο ἀπὸ ὅσο σὲ ὅλη τὴ κτίσι.

3. Πῶς ὅμως θὰ μποροῦσα νὰ ἱκανοποιήσω μὲ ἄλλον τρόπο τὸν πόθο ἢ νὰ ἐκπληρώσω τὸ χρέος ἢ νὰ ὁμολογήσω τὴν χάρι τῶν ἀπὸ αὐτῆν ἀπείρων σ' ἐμένα χαρισμάτων, παρὰ ἐξυμνώντας αὐτὴν μὲ ὅλη μου τὴν δύναμι; Διότι ὁ μὲν πόθος ἀνυψώνει, τὸ δὲ χρέος, τόσο τὸ κοινὸ ὅσο καὶ ἰδιαιτέρως τὸ ἰδικό μου, ὑποχρεώνει· ἢ δὲ προηγηθεῖσα χάρις ὑπόσχεται καὶ στὸ ἐξῆς τὴν ἀπὸ ἐκεῖ συγγνώμη· καὶ ἢ φιλανθρωπία τῆς ἀειπαρθένου νύμφης εἶναι ἀδιάλειπτη, καὶ διαπερᾶ ὅλους τοὺς ὑπηκόους, σὰν νὰ συνέχη καὶ νὰ συγκρατῇ ὅλα, εὐρισκομένη κοντὰ καὶ πάντοτε παροῦσα στοὺς ἐπικαλουμένους διὰ τῆς ἀκούραστης καὶ ὠφελιμωτάτης πρὸς τὸν ἀπὸ αὐτῆν γεννηθέντα Θεὸ πρεσβείας πού κατορθώνει τὰ πάντα ἐπιφελῶς, ὅσο γνωρίζομε ἐμεῖς, ἀφοῦ τὰ ἐμάθαμε ἀπὸ ὅσα ἀγαθὰ ἔγιναν σ' ἐμᾶς ἀπὸ αὐτὴν καὶ ἐλάβαμε ἀπὸ αὐτὰ βεβαιότερη πίστι.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

τῶν ἀνθρώπων, κἂν καὶ ὁλονῶν εἴπης, νὰ δοξολογήσῃ τὰ μεγαλεῖα της; καὶ δὲν ἤθελε φανῆ ὡσὰν μικροτάτη ρανίδα ἔμπροσθεν εἰς μίαν ἄβυσσον δόξης; Τόσον εἶναι ὑψηλότερον ἀπὸ τὴν δύναμίν μου, ἀδελφοί, τοῦτο τὸ ἐπιχείρημα· καὶ τόσον εἶμαι μακρὰν, ἀπὸ τὸ νὰ νομίζω, πῶς θέλει ἐννοήσω λόγον ἐγκωμιαστικὸν ἰσόμετρον μὲ τὸ ὑπερφύσιν θαῦμα τῆς Παρθένου, τὸ ἀληθῶς μακάριον, καὶ ὅλης τῆς κτίσεως ὑψηλότερον·

[3.] ἀλλ' ὅμως μὲ ποῖον ἄλλον τρόπον ἤθελεν, ἢ τὸν πόθον μου νὰ τελειώσω, ἢ τὸ χρέος μου νὰ πληρώσω, ἢ νὰ εὐχαριστήσω διὰ τὰς ἀπείρους χάριτας ὅπου ἔλαβον ἀπὸ τὴν Παρθένον, πάρεξ μὲ τὸ νὰ τὴν ὑμνολογήσω τὸ κατὰ δύναμιν; διατὶ ὁ μὲν πόθος ὅπου ἔχω πρὸς Αὐτήν, μὲ ἀναπετρώνει εἰς τοῦτο, τὸ δὲ χρέος καὶ τὸ κοινὸν καὶ τὸ ἐδικόν μου μὲ βιάζει· καὶ οἱ κάριτες, ὅπου ἔλαβον ἀπὸ Αὐτὴν ἕως τώρα, καὶ πρὸς τούτοις ἢ ἀκένωτος τῆς Παρθένου φιλανθρωπία ὑπόσχονται νὰ μοὶ συγκωρῆσουν διὰ τοῦτο. Ἐπειδὴ καὶ Αὐτὴ ὡσὰν μία ψυχὴ, συγκρατεῖ ὅλους της τοὺς ὑπηκόους, καὶ εὐρισκομένη πάντοτε κοντὰ εἰς ὅλους ὅπου τὴν ἐπικαλοῦνται, τελεῖ πάντα πρὸς τὸ συμφέρον, μὲ τὴν ἀκατάπαυστον πρὸς τὸν Υἱόν της πρεσβείαν, καθὼς ἡμεῖς ἐμπράκτως ἐγνωρίσαμεν, καὶ ἔχομεν τὴν πίστιν βεβαιότεραν ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ ὅπου αὐτὴ μᾶς ἐκάρισεν.

Πρωτότυπον

4. Ταύτην μὲν οὖν αὐτὸς μετὰ τῆς αὐτῆς πίστεως ἐπιβούμενος, διὰ τέλους ὑπανέξουσιν ἐλπίζω σχήσειν εἰς τὸ τῶν αὐτῆς θαυμάτων πέλαγος ἐμαυτὸν ἀρτίως καθεικώς. Πρὸς ὑμᾶς δ' ὅσοι νῦν περὶ ἡμᾶς, καὶ τῶν ἔπειτ' ἐσομένων περὶ τόνδε τὸν λόγον, οὐδὲ παραιτεῖσθαι ἀναγκαῖον ἤγημαι. Καὶ γὰρ ἐκ τοῦ βῆστος συγγινώσκοντες φανείσθε, πάνθ' ὁμοῦ λαβόντες ἐπὶ νοῦν, τὸν λέγοντα, τοὺς λόγους, τοῦ προκειμένου τὴν ὑπερβολὴν· ἄλλως θ' ὅτι καὶ αὐτοὶ τούτου δεῖσθε παρὰ πάντων ἕκαστος, ἡνίκ' ἂν τῇ Θεοτόκῳ πλέκοιτε ποικίλους ὕμνους (συχνοὺς δὲ δήπου πλέκετε, πάντες ὄντες ὑπόχρεω ταύτην ἐκτινύναι τῇ τοῦ Θεοῦ μητρὶ τὴν εἰσφορὰν, κοινή τε καὶ καθ' ἓνα πάντες, δι' ἡμῶν αὐτῶν τε καὶ ἀλλήλων), ἀποδιδόντες μὲν τὴν ὀφειλομένην εὐφημίαν, ἀποδεῖν δ' ὁμῶς εἰδότες τοῦ ὑμνεῖν πρὸς ἀξίαν· ταῦτ' ἄρα καὶ ταῖς ἐκ τοῦ παντός αἰῶνος ὑπὲρ ταύτης ἐξενηγεμέναις κοινωοῦντες ὠδαῖς, ὁσημέραι τε καὶ ὤραι, ἔνθεν καὶ ἐμμελῆ καὶ ἄληκτον χορείαν περὶ τὴν οὐράνιον ταύτην διατελεῖτε συνεξελίττοντες παστάδα.

5. Δεῦρο δὴ μοι θεία παρεμβολή, θέατρον ἱερὸν, χορὸς ἡρμωσμένος οὐρανίῳ Πνεύματι, καὶ τόνδε μοι συνεργάσαθε τὸν λόγον καὶ ποιήσαθε κοινόν, οὐ τὰς ἀκοὰς ὑποσχόντες

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

4. Αὐτὴν λοιπὸν ἐπικαλούμενος κι' ἐγὼ μὲ τὴν ἴδια πίστι, ἐλπίζω ὅτι θὰ τὴν ἔχω ἕως τὸ τέλος βοηθῶ, μόλις κατεβῶ στὸ πέλαγος τῶν θαυμάτων τῆς. Πρὸς ἐσᾶς δέ, ὅσοι εἴσθε τώρα γύρω μας, δὲν νομίζω ἀναγκαῖο νὰ δικαιολογηθῶ καὶ γιὰ ὅσα ἀργότερα συμβοῦν γύρω ἀπὸ αὐτὸν τὸν λόγο. Διότι εὐκόλα θὰ συγχωρήσετε, ἀφοῦ λάβετε ὑπ' ὄψι ὅλα, τὸν ὁμιλητὴ, τοὺς λόγους, τὴν ὑπερβολὴ τοῦ θέματος· καὶ ἐπὶ πλέον ὅτι καὶ ὁ καθένας ἀπὸ σᾶς χρειάζεσθε συγγνώμη ἀπὸ ὅλους, ὅταν συνθέτετε ποικίλους ὕμνους πρὸς τὴν Θεοτόκο (καὶ βέβαια συνθέτετε πολλοὺς, διότι ὅλοι εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ δώσωμε τὴν εἰσφορὰ στὴν μητέρα τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ κοινοῦ ὅλοι κι' ὁ καθένας χωριστὰ, ἰδιαίτερος καὶ σὲ συνεργασία), ἀποδίδοντας τὴν ὀφειλομένην εὐφημίαν, ἀλλὰ γνωρίζοντας ὅτι ἀπέχετε ἀπὸ τὴν ἐπάξια ἐξύμνησι· ἐπομένως μετέχοντας καὶ στίς ἀπὸ παλαιὰ διὰ μέσου τῶν αἰῶνων συντεθειμένες ὠδές, κάθε ἡμέρα καὶ ὥρα τελεῖτε συνεχῶς μελωδικὸ καὶ ἀτελείωτο χορὸ γύρω ἀπὸ αὐτὴν τὴν οὐράνια παστάδα.

5. Ἐμπρὸς λοιπόν, θεῖο στρατόπεδο, ἱερὸ θέατρο, χορὸς ἁρμονισμένος μὲ τὸ οὐράνιο πνεῦμα, συνεργασθῆτε μαζί μου καὶ σ' αὐτὸν τὸν λόγο καὶ κάμετέ τον κοινόν, ὅχι

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

[4.] Αὐτὴν λοιπὸν τὴν φιλανθρωπίαν τῆς Παρθένου ἐπικαλούμενος ἐγὼ, ὅπου τώρα καταβιβάζω τὸν ἑαυτὸν μου εἰς τὸ πέλαγος τῶν θαυμάτων τῆς, ἐλπίζω νὰ τὴν ἔχω διὰ νὰ μοὶ βοηθῆ, καὶ νὰ μὲ ἀλαφρώνη μέχρι τέλους· ἀπὸ ἐσᾶς δὲ τοὺς ἀκροατάς, καὶ ἀπὸ ὅσους ἄλλους τύχωσι τὸν παρόν μου λόγον, οὔτε νομίζω ἀναγκαῖον νὰ ζητήσω συχώρησιν, ἐπειδὴ καὶ παρευθὺς ὅλοι θέλετέ μοι συγχωρήσει, στοκαζόμενοι ὅλα ὁμοῦ, καὶ ἐμὲ δηλαδὴ, τὸν λέγοντα, καὶ τοὺς λόγους ὅτι εἶναι ἀσθενεῖς, κατὰ τὸ ὑπερβολικὸν τῆς ὑποθέσεως. Μάλιστα δὲ στοκαζόμενοι, πὼς κι' ὁ καθεὶς ἀπὸ λόγου σας χρειάζεται νὰ λάβῃ τὴν συχώρησιν ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ὅταν ὑμνολογῆτε τὴν Θεομήτορα, εἰς τὴν ὁποίαν κρεωστεῖτε νὰ προσφέρετε τοὺς ὀφειλομένους ἐπαίνους, καὶ καθ' ἓνας ξεχωριστὰ καὶ ὅλοι ὁμοῦ. Καὶ πάλιν νὰ γνωρίζετε ὅτι δὲν ἠμπορεῖτε κατ' ἀξίαν νὰ τὴν ἐπαινέσητε· ὅθεν τοῦτο ἠξεύροντες, δὲν λείπετε νὰ τὴν ἐπαινῆτε, μὲ ὅλας τὰς ἱερὰς μελωδίας ὅπου δι' Αὐτὴν συνετέθησαν ἀπὸ τοὺς αἰῶνας, συγκροτοῦντες ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κάθε ἡμέραν καὶ ὥραν ἓνα χορὸν ἐναρμόνιον.

[5.] Ἐλάτε λοιπόν, ὦ θεία παρεμβολὴ τῶν Ὁσίων Πατέρων, ὅχι μόνον διὰ νὰ ἀκροασθῆτε προσεκτικῶς τὸν παρόντα μου λόγον, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ συμβοηθήσθε μὲ τὰς κα-

Πρωτότυπον

μόνον καὶ συντείναντες τὴν διάνοιαν, ἀλλὰ καὶ τὴν δι' εὐχῆς εἰλικρινοῦς ἐπικουρίαν προσάγοντες· ὡς ἂν συνεφασάμενος τῶν ὑπὲρ τῆς μητρὸς λόγων ὁ καὶ τοῦ Πατρὸς Λόγος ἄνωθεν μὴ παντάπασι ἀπάδοντα φθέγγασθαι δοίη, μᾶλλον γε μὴν καὶ περᾶναι τι δοίη ταῖς φιλοθέοις ἀκοαῖς ἐναρμόνιον. Δεῖ δ' ἄρα τῆς ἐκ Θεοῦ βοηθείας δαψιλοῦς τοῖς πρὸς ταῦτα ἀποδουμένοις, ἃ καὶ μόνῃς ἢ ἔργα τῆς ἐκείθεν ἐπιπνοίας τῶν ἐξ αἰῶνος εἰργασμένων οἰκειότερα καὶ τελειότερα. Πᾶσαν γὰρ ἰδέαν αἰσθητῶν τε καὶ αἰσθητικῶν τὴν ἀρχὴν ἐμφυτεύσας ὁ Θεὸς τῇ γῆ, ἐπειδήπερ οὐδὲν οὐδαμῆ τῶν ἐπ' αὐτῆς καὶ νοῦν ἐχώρει, τὸν ἄνθρωπον ἔπλασε χωρητικὸν τοῦ νοῦ. Ἐπεὶ δ' αὐθις, καίτοι τοῦ γένους ἐπιδόντος, οὐδ' αὐτῶν τις εὕρηται καθ' ὅσον ἐχρῆν χωρητικὸς Θεοῦ, «δι' οὐ τὰ πάντα καὶ δι' ὃν τὰ πάντα», τὸ τοῦ Ἀποστόλου φάναι, τὴν ἀειπάρθενον ταύτην νῦν ὑστερον ὡς εὐδόκησεν ἐποίησεν, ἵν' οὕτως εἴπω, ἑαυτοῦ βασιλεία, τοῦ πληρώματος τῆς θεότητος σωματικῶς ὑπ' ἄκρας καθαρότητος χωρητικὴν φανείσαν, καὶ οὐ χωρητικὴν μόνον, ὡ θαυμάτων ἐξαισίων!, ἀλλὰ καὶ γεννητικὴν, καὶ ποιητικὴν θείας ἀγχιστείας τοῖς πρὸ αὐτῆς καὶ μετ' αὐτὴν ἅπασιν ἀνθρώποις.

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

μόνο ἀνοίγοντας τ' αὐτιὰ καὶ ἐντείνοντας τὴν διάνοια, ἀλλὰ καὶ προσφέροντας τὴν βοήθεια δι' εἰλικρινοῦς εὐχῆς· ἔτσι ὥστε ὁ Λόγος τοῦ Πατέρα ἀπὸ ἐπάνω ἐπιλαμβανόμενος τῶν λόγων νὰ δώσῃ ὥστε νὰ μὴ εἰπῶ πράγματα ἐντελῶς ἀπάδοντα ἀλλὰ μᾶλλον νὰ συνθέσω κάτι ἐναρμόνιο στὶς φιλόθεες ἀκοές. Χρειάζονται δὲ πλούσια τὴν ἀπὸ τὸν Θεὸ βοήθεια οἱ ἀποδουμένοι σὲ τέτοια ἀγωνίσματα, τὰ ὁποῖα εἶναι ἔργα τῆς ἀπὸ ἐκεῖ ἐμπνεύσεως καταλληλότερα καὶ τελειότερα ἀπὸ τὰ ἀνεκαθεν γένομενα. Διότι ὁ Θεός, ἐμφυτεύοντας στὴν γῆ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ κάθε εἶδος τῶν αἰσθητῶν καὶ αἰσθητικῶν, ἐπειδὴ τίποτε ἀπὸ ὅσα εἶχαν γίνεῖ ἐπάνω σ' αὐτὴν δὲν ἐχωροῦσε νοῦ, ἔπλασε τὸν ἄνθρωπο χωρητικὸ τοῦ νοῦ. Ἐπειδὴ δὲ πάλι, ἂν καὶ τὸ γένος ἐπρόκοψε, κανένας ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους δὲν ἦταν ὅπως ἔπρεπε χωρητικὸς τοῦ Θεοῦ, «διὰ τοῦ ὁποῖου προέρχονται τὰ πάντα καὶ γιὰ τὸν ὁποῖον εἶναι τὰ πάντα», γιὰ νὰ ὁμιλήσωμε κατὰ τὸν Ἀπόστολο⁴, ἔκαμε ἔπειτα κατὰ τὴν εὐδοκία τοῦ αὐτῆν τὴν ἀειπάρθενη, γιὰ νὰ ὁμιλήσω ἔτσι, ἀνάκτορό του· κι' ἔτσι αὐτὴ ἐφάνηκε, λόγῳ τῆς ἄκρας καθαρότητός του [της], χωρητικὴ τοῦ πληρώματος τῆς θεότητος σωματικῶς, καὶ ὄχι μόνο χωρητικὴ (ποῖα ἐξαισία θαύματα!), ἀλλὰ καὶ γεννητικὴ καὶ ποιητικὴ θείας συγγενείας γιὰ ὅλους τοὺς πρὶν ἀπὸ αὐτὴν καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτὴν ἀνθρώπους.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

θαρὰς εὐκάς σας, ἵνα με ἀξιῶσῃ ὁ τοῦ Πατρὸς Λόγος νὰ μὴν εἰπῶ κανένα ἀνάρμοστον, ἀλλὰ ἐναρμόνιον εἰς τὰς ἱερὰς ἀκοάς σας. Ἐπειδὴ καὶ τῇ ἀληθείᾳ χρειὰν ἔχουσι τῆς θείας βοηθείας ἐκεῖνοι ὅπου ἐμβαίνουσιν εἰς τοιαῦτα ὑψηλὰ νοήματα, τὰ ὁποῖα ἐστάθησαν ἀποτελέσματα μόνῃς τῆς τοῦ Θεοῦ παντοδυναμίας, τὰ πλέον οἰκειότερα εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὰ πλέον τελειότερα, ἀπὸ ὅσα ἄλλα ἐκ τῶν αἰῶνων ἔγιναν.

Ἐπειδὴ γὰρ ὁ Θεὸς ἐδημιούργησεν ἐξ ἀρχῆς κάθε εἶδος τῶν αἰσθητῶν κτισμάτων, καὶ τῶν αἰσθητικῶν ἀλόγων ζώων, μὰ κανένα ἀπὸ αὐτὰ δὲν εἶχε νοῦν λογικόν, ἐδημιούργησεν ὑστερα καὶ τὸν ἄνθρωπον στολισμένον μὲ τὸν νοῦν. Πάλιν ἐπειδὴ κανένας ἀπὸ τοὺς δημιουργηθέντας καὶ πληθυνθέντας ὑστερον ἀνθρώπους, δὲν εὐρέθη καθόσον ἔπρεπε δεκτικὸς τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦτο, εἰς ὅλον τὸ ὑστερον ἐποίησε καὶ τὴν ἀειπάρθενον Μαρίαν ὡσαν ἓνα βασίλειον ἐδικόν του, διὰ νὰ γένη δεκτικὴ ἀπὸ τὴν ἄκραν τῆς καθαρότητος, τοῦ πληρώματος τῆς αὐτοῦ θεότητος σωματικῶς· καὶ ὄχι μόνον δεκτικὴ, ἀλλὰ καὶ γεννητικὴ (ὡ τοῦ θαύματος) καὶ πρόσξενος θείας συγγενείας, τόσον εἰς τοὺς προγενεστέρους της, δηλαδὴ τοὺς προπάτορας, ὅσον καὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους της, δηλαδὴ τὰ ἔθνη ἡμᾶς.

Πρωτότυπον

6. Δύο γὰρ ἐκ τοῦ παντός αἰῶνος ἐξελεγμένων ὑπὸ τοῦ Θεοῦ γενεῶν, μέση τούτων ἔσθηκεν ἡ Θεοτόκος, ἀνέχουσα, περιφανής, οἶον ἔμπνου ἀγαλμα παντός καλοῦ, πάσης ἀρετῆς ἔμψυχος εἰκὼν, θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων χαρίτων ἐστία καὶ συνδρομή, καὶ ὡς εἶπεν οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ τῶν ἐπέκεινα τούτων κοινωφελεστάτη φιλοτιμία. Τοῦ μὲν γὰρ κατὰ πνεῦμα Ἰσραήλ, ταῦτόν δ' εἶπεν τοῦ χριστωνύμου πληρώματος, αὕτη θειοτάτη καταρχή, τοῦ ὑπὲρ αἰτίαν γενομένη, καὶ δι' αὐτοῦ τῆς γῆς ἀπαναστήσασα τὸ γένος καὶ πάντας οὐρανίους καταστήσασα, πνεῦμα ἀποδείξασα ἀντὶ σαρκὸς καὶ Θεοῦ ποιησαμένη τέκνα. Τοῦ δὲ κατὰ σάρκα Ἰσραήλ ἐκφύσα κατὰ σάρκα πρὸς τοσοῦτον κλέος ἐξῆρε τοὺς προγόνους, ὡς καὶ θεοπάτορας ἀκούειν δι' αὐτήν. Μᾶλλον δ' ἵνα τι πρεπωδέστερον εἴπω τῷ τῆς παρθένου νύμφης ἀξιώματι, οὐ γενῶν ἐξελεγμένων ἐμεσίτευσεν, ἀλλὰ Θεοῦ καὶ παντός ἀνθρωπέου γένους στᾶσα μεταξύ, τὸν μὲν Θεὸν ἐποίησεν υἱὸν ἀνθρώπου, υἱοὺς δὲ Θεοῦ τοὺς ἀνθρώπους ἀπειργάσατο. Μόνη δ' αὕτη μήτηρ μὲν ἐκ φύσεως ὑπὲρ πᾶσαν φύσιν ἀναπέφηνε Θεοῦ, βασιλὶς δὲ παντός ἐγκοσμίου καὶ ὑπερκοσμίου κτίσματος ὑπήρξε τῷ ἀφράστῳ τόκῳ· «πάντα γὰρ διὰ τοῦ γενομένου ἐξ αὐτῆς ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν, ὃ γέγονε».

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

6. Καθὼς δύο γένη ἐκλέχθησαν ἀπὸ τὸν Θεὸν καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνες, στὸ μέσο τους στέκεται ἡ Θεοτόκος, ἐξέχουσα, περιλάμπρη, σὰν ἐστία καὶ κέντρο θείων καὶ ἀνθρωπίνων χαρίτων, καὶ θὰ ἐλέγαμε κοινωφελεστάτη ἄμιλλα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς καὶ τῶν πέρα ἀπὸ αὐτά. Πραγματικὰ τοῦ μὲν πνευματικοῦ Ἰσραήλ, δηλαδὴ τοῦ χριστωνύμου πληρώματος, αὕτη εἶναι ἡ θειοτάτη ἀρχή, ἀφοῦ ἔγινε αἰτία τοῦ ὑπεράνω αἰτίας καὶ δι' αὐτοῦ μετέθεσε τὸ γένος ἀπὸ τὴν γῆ καὶ κατέστησε ὅλους τοὺς ἀνθρώπους οὐρανίους, ἀναδεικνύοντάς τους πνεῦμα ἀντὶ γὰρ σάρκα καὶ κάμοντάς τους τέκνα Θεοῦ. Τοῦ δὲ σωματικοῦ Ἰσραήλ, ἀπὸ τὸν ὁποῖο ἐγεννήθηκε κατὰ σάρκα, ἀνέβασε τοὺς προγόνους σὲ τέτοια δόξα, ὥστε νὰ ὀνομάζωνται ἐξ αἰτίας τῆς καὶ θεοπάτορες. Μᾶλλον δέ, γιὰ νὰ εἰπῶ καὶ κάτι καταλληλότερο στὴν ἀξία τῆς Παρθένου νύμφης, δὲν ἐμεσίτευσε σὲ ἐκλεκτὰ γένη, ἀλλὰ ἀνάμεσα στὸν Θεὸν καὶ σ' ὅλο τὸ ἀνθρώπινο γένος, καθιστώντας τὸν μὲν Θεὸν υἱὸ ἀνθρώπου, τοὺς δὲ ἀνθρώπους υἱοὺς Θεοῦ. Μόνο δὲ αὕτη ἀποδείχθηκε πάνω ἀπὸ τὴν φύσιν μητέρα τοῦ Θεοῦ κατὰ φύσιν καὶ μὲ τὸν ἄφραστο τόκο ἔγινε βασίλισσα κάθε ἐγκοσμίου καὶ ὑπερκοσμίου κτίσματος· διότι «ὅλα ἔγιναν διὰ τοῦ γεννηθέντος ἀπὸ αὐτῆν καὶ χωρὶς αὐτὸν δὲν ἔγινε τίποτε ἀπὸ τὰ γενόμενα»⁵.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

[6.] Δύο γὰρ γενεαὶ ἀνθρώπων ἐδιαλέχθησαν ἀπὸ τὸν Θεὸν ἐξ ὅλου τοῦ κόσμου, ἡ τῶν Ἰουδαίων καὶ ἡ τῶν ἐθνικῶν, ἀνάμεσα δὲ εἰς αὐτὰς ἐστάθη ἡ Θεοτόκος ὡσὰν ἓνα ἀγαλμα ζωντανὸν κάθε καλοῦ, καὶ θείων καὶ ἀνθρωπίνων χαρίτων συνάθροισμα. Καὶ τοῦ μὲν νέου Ἰσραήλ, τῶν ἐθνικῶν δηλαδὴ, ἔγινεν ἀρχὴ (γεννήσασα) τὸν αἴτιον τῶν πάντων Θεὸν καὶ ἀπέδειξεν αὐτοὺς οὐρανίους ἀντὶ γνήνους, καὶ τέκνα Θεοῦ ἀντὶ τέκνα σαρκός. Τὸν δὲ παλαιὸν Ἰσραήλ, ἥτοι τοὺς προγόνους τῆς Ἰουδαίους, εἰς τόσῃν τιμῇ ἀνεβίβασεν, ὥστε ὅπου ἠξιώθησαν νὰ ὀνομάζωνται Θεοπάτορες.

Τί λέγω, ὅτι ἐστάθη ἀνάμεσα εἰς Ἰουδαίους καὶ ἐθνικούς! Αὕτη ἐστάθη ἀνάμεσα Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, καὶ τὸν μὲν Θεὸν υἱὸν ἀνθρώπου ἐποίησε, τοὺς δὲ ἀνθρώπους, υἱοὺς Θεοῦ ἀπειργάσατο. Καὶ μοναχὴ αὕτη ἔγινε Μήτηρ μὲν φυσικὴ τοῦ Θεοῦ, Βασίλισσα δὲ ὅλων τῶν ἐπιγείων καὶ οὐρανίων κτισμάτων· ἐπειδὴ διὰ μέσου τοῦ ἐξ αὐτῆς γεννηθέντος, ὅλα τὰ πάντα ἔγιναν καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν ὃ γέγονε, κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην.

Πρωτότυπον

7. Σύμβολα δὲ αὐτῆ τῆς βασιλείας οὐ παρσκευῆ διαδημάτων τοῖς πολλοῖς ἀνέπαφος καὶ λίθοι καὶ χρώματα καὶ ὑφάσματα ἐξηρημένα καὶ κόσμος βασιλείος ἐξηλλαγμένος ἐκ τῶν χαμαὶ ἐρχομένων εὐρημένος τοῖς τῶν γῆινων ἀπανίστασθαι μὴ δυναμένοις καὶ οἷς τὰ ἄμφια μᾶλλον βασιλεύει τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἀπόρρητοί τινες καὶ ἀνενόητοι χάριτες, δυνάμεις τε καὶ ἐνέργειαι ὑπερφυεῖς, ὑψοῦ καὶ τῶν οὐρανίων αὐτῶν διακόσμων ὑπεράνω τείνουσαι· προσρήματα καὶ μηνύματα θεῖα νόμους φύσεως ἐπὶ τὸ κρεῖττον μετασκευάζοντα, θεῖου Πνεύματος ἔλευσις, ὑψίστου δυνάμεως ἐπισκίσεις, συλλήψεως καὶ παρθενίας ὑπερφυστάτη συνέλευσις, Θεοῦ Λόγου κένωσις, ἀειπαρθένου κόρης κύησις, θαῦμα ἐν θαύμασι, λύσις ἐκ γαστρὸς παιδὸς καὶ τόκος ἐξ ἀπειράνδρου μὴ λύσας, ἀλλ' ἀσινῆ τηρήσας τῆς παρθενίας τὰ σύμβολα.

8. Τίς ἂν δύναίτο, οὐκ ἐνδύναί λέγω εἰς τὸ βάθος, ἀλλὰ καὶ παρακύψαι ὅλως εἰς τὰ ὄντως ἄδυστα καὶ τῶν προθύρων ἐφικέσθαι τῆς καταγωγῆς, ἐν ἧ κατεσκήνωσεν ὁ παντὸς τοῦ ὄντος ὑπερανωκισμένος, ὁ τῶν οὐρανῶν βασιλεύς, ὁ τῶν κυριοτήτων κύριος, ὁ φύσει πάντων ἀνημμένος τὸ κράτος; Τίς λόγος καὶ κα-

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

7. Σύμβολα δὲ τῆς βασιλείας εἶναι γι' αὐτὴν ὅχι ὁ ἐφοδιασμός μὲ στέμματα, ποὺ εἶναι γιὰ τοὺς πολλοὺς ἀνέγγικτα, καὶ λίθοι καὶ χρώματα καὶ ὑφάσματα ἐξαιρέτα καὶ βασιλικὸς στολισμὸς διαφορετικὸς ἀπὸ τοὺς χαμηλὰ ἐρχομένους, ἐφευρημένος ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὅποιοι δὲν μποροῦν νὰ ὑψωθοῦν ἀπὸ τὰ γῆινα καὶ στοὺς ὁποίους μᾶλλον τὰ ἐνδύματα βασιλεύουν τῆς ψυχῆς. Σύμβολα γι' αὐτὴν εἶναι χάριτες ἀπόρρητες καὶ ἀκατάληπτες δυνάμεις καὶ ἐνέργειες ὑπερφυεῖς, ποὺ κατευθύνουν ψηλὰ καὶ ὑπεράνω τῶν οὐρανίων διακόσμων ἀκόμη· προσφωνήσεις καὶ μηνύματα θεῖα, ποὺ μετασκευάζουν πρὸς τὸ καλύτερο τοὺς νόμους τῆς φύσεως, ἔλευσις τοῦ θεῖου Πνεύματος, ἐπισκίσεις δυνάμεως τοῦ ὕψιστου, ὑπερφυστάτη σύμπτωσης συλλήψεως καὶ παρθενίας, κένωσις Θεοῦ Λόγου, κυοφόρησις ἀειπαρθένου κόρης, θαῦμα σὲ θαύματα, ἀπόλυσις παιδιοῦ ἀπὸ γαστέρας καὶ γέννησις ἀπὸ ἀπειράνδρου, ποὺ δὲν ἔλυσε, ἀλλὰ διατήρησε ἀκέραια τὰ σύμβολα τῆς παρθενίας.

8. Πραγματικὰ ποιὸς θὰ μπορούσε, δὲν λέγω νὰ καταδυθῆ στὸ βάθος, ἀλλὰ καὶ νὰ σκύψῃ ἀπλῶς στὰ ἀληθῶς ἄδυστα καὶ νὰ φθάσῃ στὰ πρόθυρα τοῦ καταλύματος, στὸ ὁποῖο κατασκήνωσε ὁ ἐγκατεστημένος ἐπάνω ἀπὸ τὸ ὄν, ὁ βασιλεὺς τῶν οὐρανῶν, ὁ Κύριος τῶν κυριοτήτων, ποὺ ἔχει ἐκ φύσε-

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

[7.] Σημεῖα δὲ τῆς βασιλείας αὐτῆς ἐστάθησαν, ὅχι βασιλικά διαδήματα καὶ πετράδια καὶ χρώματα καὶ ἱμάτια πολῦτιμα καὶ ἄλλοι βασιλικοὶ στολισμοί, πράγματα ὅπου εἶναι ὑλικά καὶ γῆινα, ἀλλὰ μάλιστα χάριτες ἀνεκλάλητοι, καὶ δυνάμεις καὶ ἐνέργειαι ὑπερφυσικαί, ὑπερβαίνουσαι καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀγγέλους· καιρετισμοὶ καὶ μηνύματα θεῖα, ὅπου μεταβάνουσιν εἰς τὸ καλλίτερον τοὺς νόμους τῆς φύσεως· θεῖου Πνεύματος ἔλευσις καὶ ὑψίστου δυνάμεως ἐπισκίσεις, καὶ ἔνωσις συλλήψεως ὁμοῦ καὶ παρθενίας· Θεοῦ Λόγου κένωσις· ἀειπαρθένου κόρης κύησις· καὶ τὸ θαῦμα ἐν θαύμασι, γέννησις παιδὸς ἐξ ἀπειράνδρου κόρης, ἥτις δὲν ἔλυσε, ἀλλὰ σῶα διεφύλαξεν τῆς παρθενίας τὰ σύμβολα.

[8.] Ποῖος νοῦς ἤθελε δυνηθῆ δὲν λέγω νὰ κωρήσῃ μέσα εἰς τὸ βάθος, ἀλλ' οὐδὲ ὅλως νὰ παρακύψῃ, κἂν εἰς τὰ προαύλια τῆς θείας ταύτης σκηνῆς, δηλαδὴ τῆς Παρθένου, εἰς τὴν ὁποῖαν ἐκατοίκησεν ὁ ὑπεράνω πάντων τῶν ὄντων Θεός; ὁ τῶν Οὐρανῶν Βασιλεὺς; ὁ τῶν κυριοτήτων Κύριος;

Πρωτότυπον

τὰ μικρὸν ἐγγὺς ἂν ἔλθοι τῆς ἀξίας, κἂν εἰ τὰ κατ' αὐτὴν ἀφείς τὰ περὶ αὐτὴν διηγείται, τὰ πρὸ τοῦ ἀπορρήτου δηλαδὴ καὶ μετὰ τὸν ἀπορρήτου τόκου; Τίς ἀξίως ἐξείποι τὴν ἄνωθεν χορηγίαν τῆς ἀπορρήτου τροφῆς, τὴν ἐξ οὐρανοῦ ποδηγίαν τῶν εἰς προσκύνησιν πόρρωθεν ἀφικνουμένων, τὴν ὑπὸ πλήθους ἀγγέλων δοξολογίαν τῇ γῆ συνάπτουσαν τὰ οὐράνια καὶ πρὸς ὑποταγὴν συνάγουσαν τῆς παγκοσμίου βασιλίδος ταύτης; Ἄλλὰ γὰρ καὶ πρὸ τούτων ἀπάντων ἔτι καὶ τούτων ἕνεκα προφηταί προφητῶν θεολήπτων, θαυματοποιῶν προδεικνύσαι δι' αἰνιγμάτων μέλλον τὸ μέγα θαῦμα, θεσμοὶ πνεύματος ποικίλως προδιατυπῶντες τὴν ἐσομένην ἀλήθειαν, μεταβολαὶ γενῶν καὶ πραγμάτων ὁδοποιεῖσαι τῷ τέλει τοῦ καινοῦ μυστηρίου, Θεοῦ πρὸς Ἰωακείμ καὶ τὴν Ἄνναν τελεσφόρος ἐπαγγελία τεκεῖν ἐν γήρᾳ παῖδα τοὺς ἀγόνους ἐκ νέου, εὐχὴ πρὸς Θεὸν τῆς θαυμασίας ταυτησί συζυγίας ἀντιδώσειν τῷ δόντι τὴν δεδομένην, καθ' ἣν ὡς ἀληθῶς ἀξιόχρεων καὶ δικαιοτάτην εὐχὴν ἢ μετὰ τῆς ἐπαγγελθείσης πρὸς τὸν θεῖον ἄνοδος νεῶν καὶ ἢ τῆς ὑπερκοσμίου βασιλίδος ταύτης ἐξαισία εἴσοδος εἰς αὐτὰ τὰ τῶν ἁγίων ἅγια, τὸν μόνῳ Θεῷ ἀποκεκληρωμένον χώρον, ἀφ' οὗ μόνου μόνοις τοῖς κατὰ καιρὸν ἀρχιερεῦσι τοῦ ἔτους ἅπαξ εἰσιούσιν ἐχρημάτιζεν, οὐ τριετῆς ἢ παρθενομήτωρ καὶ εἰσέδου καὶ διεκαρτέρησεν ὑπὲρ ἡμῶν.

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

ὡς ἀνειλημμένο τὸ κράτος τῶν πάντων; Ποιὸς λόγος θὰ μπορούσε νὰ φθάσῃ γιὰ λίγο κοντὰ στὴν ἀξία, ἔστω καὶ ἂν ἀφήνοντας τὰ κατ' αὐτὴν διηγῆται τὰ γύρω ἀπὸ αὐτὴν, τὰ πρὶν ἀπὸ τὸν ἀπορρητο δηλαδὴ καὶ μετὰ τὸν ἀπορρητο τόκο; Ποιὸς θὰ μπορούσε νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἀπὸ ἄνω χορηγία τῆς ἀπορρητης τροφῆς, τὴν ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καθοδηγήσει ἐκείνων πού φθάνουν ἀπὸ μακριὰ γιὰ προσκύνησι, τὴν ἀπὸ πλήθους ἀγγέλων δοξολογία πού συνάπτει τὰ οὐράνια μὲ τὴν γῆ καὶ τὰ συνάγει πρὸς ὑποταγὴν σ' αὐτὴν τὴν παγκόσμια βασιλίσσα; Ἄλλὰ βέβαια καὶ πρὶν ἀπὸ ὅλα αὐτὰ ἀκόμη καὶ ἐξ αἰτίας αὐτῶν ὑπῆρξαν προρρήσεις θεολήπτων προφητῶν, θαυματοποιεῖς πού προεδείκνυαν μὲ αἰνίγματα ὅτι θὰ γίνῃ τὸ μέγα θαῦμα, θεσμοὶ πνεύματος πού προδιατύπωναν ποικιλοτρόπως τὴν ἀλήθεια πού πραγματοποιήταν, μεταβολές γενῶν καὶ πραγμάτων πού προετοίμαζαν τὸν δρόμο γιὰ τὸ παράδοξο μυστήριον, ἢ ἀποτελεσματικὴ ἐπαγγελία τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Ἰωακείμ καὶ τὴν Ἄννα ὅτι στὰ γεράματα θὰ γεννήσουν παιδὶ οἱ ἀπὸ τὰ νιάτα τοὺς ἄγονοι, εὐχὴ τοῦ θαυμαστοῦ αὐτοῦ ζευγαριοῦ πρὸς τὸν Θεὸ ὅτι θὰ ἀντιδώσουν τὴν δοσμένην στὸν δώσαντα. Σύμφωνα μὲ αὐτὴν τὴν ἀξιόπιστη καὶ δικαιοτάτη εὐχὴ ἐπραγματοποιήθηκε ἡ ἄνοδος τῶν πρὸς τὸν θεῖο ναὸ μαζὶ μὲ τὴν ἐπαγγελθεῖσα καὶ ἡ ἐξαισία εἴσοδος αὐτῆς τῆς βασι-

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

ὁ ἔκων τὸ κράτος πάντων ἐκ φύσεως; ποῖος λόγος ἤθελε σιμῶση κἂν ὀλίγον, κοντὰ εἰς τὴν ἀξίαν τῶν ἐπαίνων τῆς; καὶ ἀφίνοντας τὰ οὐσιώδη αὐτῆς μυστήρια, κἂν νὰ διηγηθῶ τὰ πρὸ τοῦ τοκετοῦ καὶ μετὰ τὸν τοκετὸν αὐτῆς θαυμάσια; ἦτοι τὴν δι' ἀγγέλου φερομένην εἰς αὐτὴν τροφήν; τὴν δι' ἀστέρους ὁδηγίαν τῶν εἰς προσκύνησιν τοῦ τόκου τῆς ἐλθόντων Μάγων; καὶ τὴν ὑπὸ τῶν Ἁγγέλων δοξολογίαν, ἣτις ἐσύναψε τὴν γῆν μὲ τὰ οὐράνια; καὶ εἰς τὴν βασιλίδα ταύτην τὰ ὑπέταξε;

Προτοῦ ὅμως ἀπὸ ὅλα αὐτά, διὰ ταύτην τὴν Παρθένον ἔγιναν αἱ προρρήσεις τῶν Προφητῶν, τὰ παλαιὰ θαύματα ὅπου προεικόνιζον αἰνιγματωδῶς τοῦτο τὸ μέγα θαῦμα· ὁ νόμος ὅπου ἐπροτύπωνε τὴν μέλλουσαν ἀλήθειαν· αἱ μεταβολαὶ τόσων γενεῶν καὶ πραγμάτων, αἱ ὁποῖαι ἀπέβλεπον εἰς τὸ τέλος τούτου τοῦ καινοῦ μυστηρίου.

Ἐξόχως δὲ καὶ μάλιστα δι' αὐτὴν ἔγινεν ἡ ὑπόσχεσις τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Ἰωακείμ καὶ τὴν Ἄνναν, εἰς τὸ νὰ γεννήσουν θυγατέρα ἐν τῷ γήρει αὐτῶν· καὶ ἐξ ἐναντίας ἡ ὑπόσχεσις τοῦ Ἰωακείμ καὶ τῆς Ἄννης πρὸς τὸν Θεόν, εἰς τὸ νὰ χαρίσουν εἰς Αὐτὸν χάρισμα τὴν χαρισθεῖσαν εἰς αὐτοὺς θυγατέρα. Διὰ τὴν ὁποῖαν ταύτην ὑπόσχεσιν ἔγινε καὶ ἡ σημερινὴ τῆς Παρθένου ἄνοδος εἰς τὸν θεῖον ναόν, καὶ ἡ εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων θαυμαστὴ αὐτῆ εἴσοδος, τὰ ὅποια ἡ-

Πρωτότυπον

9. Δι' ὃ καὶ πανηγυρίζομεν σήμερον τὸ κοινωφελές ἄθλον τῆς ἀπαραμίλλου καρτερίας τεθεαμένοι, τὴν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν γῆν δι' αὐτῆς ὑπερφυᾶ κάθοδον καὶ τὴν ἡμῶν δι' αὐτοῦ πρὸς οὐρανῶν ὑπερενδοξοτάτην ἄνοδον. Ἐκεῖ γὰρ ἡ θεόπαις τοῖς ἱεροῖς ἀδύτοις ἐνδαιτωμένη, τὰς ὑψηλὰς «ἀναβάσεις ἐν τῇ καρδίᾳ διέθετο», μέχρι καὶ τῶν οὐρανῶν αὐτῶν ὡς ἀληθῶς φθανούσας καὶ τὸν ἐπουράνιον δεσπότην ἐκείθεν ὡς ἡμᾶς ἐλκούσας. Ἐκεῖ πᾶσα «ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ἔσωθεν», κατὰ τὸ γεγραμμένον, ἐξ ἧς πάντων ἀνθρώπων ἕξοχα διαπρεπούσης ἀπορρήτοις κάλλεσιν ἀγνείας, ὡσπερ ἀπὸ χρυσίου τηλαυγοῦς, εἰκόνα συμφυᾶ ἑαυτῷ κατασκευάσαι ἡρετίσατο, τοῦ ποιήματος ὁ ποιητῆς, καὶ ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος (ὡ τῆς ἀνεκλαλήτου σου φιλανθρωπίας, δέσποτα!) τὸ οἰκεῖον πλάσμα πρὸς τὴν ἑαυτοῦ τοῦ πλάσαντος μεθαρμόσασθαι ἀξίαν.

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

λισσας στὰ ἅγια τῶν ἁγίων, τὸν χῶρο ποῦ ἦταν καθωρισμένος γιὰ τὸν Θεὸ μόνον, ἀπὸ τὸν ὁποῖο μόνον αὐτὸς ὠμιλοῦσε πρὸς τοὺς κατὰ καιρὸ ἀρχιερεῖς ποῦ εἰσέρχονταν μιὰ φορὰ τὸ ἔτος⁶, ὅπου ἡ παρθενομήτωρ τριετῆς εἰσέδυσσε καὶ διέμεινε γιὰ χάρι μας.

9. Γι' αὐτὸ καὶ πανηγυρίζομε σήμερα, ἀφοῦ εἶδαμε τὸ κοινωφελές κατόρθωμα τῆς ἀπαραμίλλης καρτερίας, τὴν δι' αὐτῆς ὑπερφυᾶ κάθοδο τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν γῆ καὶ τὴν δι' αὐτοῦ ὑπερενδοξοτάτη ἄνοδο ἡμῶν πρὸς τὸν οὐρανόν. Ἐκεῖ στὰ ἱερά ἄδυτα ζώντας ἡ θεόπαις, «ἔκαμε τίς ἱεραποδημίες στὴν καρδιά της»⁷, ποῦ φθάνουν πραγματικά ἕως τοὺς οὐρανοὺς καὶ ἔλκουν ἀπὸ ἐκεῖ ἕως ἐμᾶς τὸν ἐπουράνιο δεσπότη. Ἐκεῖ ἐφάνηκε ὅλη «ἡ δόξα τῆς θυγατέρας τοῦ βασιλέως ἀπὸ μέσα», κατὰ τὸ γραμμένο⁸. Ἐπειδὴ δὲ μὲ τὰ ἀπόρρητα κάλλη τῆς ἀγνείας αὐτῆ ὑπερεῖχε ὅλων τῶν ἀνθρώπων, ὁ Θεὸς ἀπὸ αὐτὴν ἐπέλεξε νὰ κατασκευάσῃ ὡς ἀπὸ τηλαυγῆς χρυσάφι εἰκόνα συμφυᾶ σ' αὐτόν, ὁ ποιητῆς ἀπὸ τὸ ποίημα, καί, ἀφοῦ ἔγινε κατὰ τὸ ὁμοίωμα ἀνθρώπων (ὦ, πόσο ἀνεκλάλητη εἶναι ἡ φιλανθρωπία σου, δέσποτα!), προσάρμοσε τὸ πλάσμα του πρὸς τὴν δική του ἀξία, τοῦ πλάστη.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

τον ὁ ἀφιερωμένος τόπος εἰς μόνον τὸν Θεόν, μέσα εἰς τὸν ὁποῖον συνωμίλει Αὐτὸς μὲ μοναχοὺς τοὺς ἀρχιερεῖς, ὅπου ἐκεῖ ἔμβαιναν μιὰν φορὰν τὸν χρόνον. Εἰς αὐτὸν λοιπὸν τὸν τόπον ἐμβῆκε σήμερον ἡ Παρθένος καὶ ἔκαμε δώδεκα χρόνους διὰ τὴν σωτηρίαν μας.

[9.] Διὰ τοῦτο πανηγυρίζομεν σήμερον βλέποντες τὸν στέφανον ὅπου ἔλαβε διὰ τὴν ἀσύγκριτον αὐτῆς ὑπομονήν, ὅστις εἶναι ἡ κατάβασις τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν γῆν, καὶ ἡ ἐδική μας ἀνάβασις εἰς τὸν οὐρανόν. Διότι ἐκεῖ εὑρισκομένη ἡ Θεοτόκος, τόσας ὑψηλὰς ἀναβάσεις ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς διέθετο, ὥστε ὅπου ἔφθασαν, ἕως καὶ εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν. Καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἐτράβιξαν εἰς τοῦ λόγου μας τὸν Δεσπότην τοῦ οὐρανοῦ· ἐκεῖ ὅλη ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ἔσωθεν, κατὰ τὸ δαβιτικόν· ἀπὸ τῆς ὁποίας τὴν παρθενίαν, ὡς ἀπὸ χρυσίου πολύτιμον, ἠθέλησε νὰ κατασκευάσῃ μιὰν εἰκόνα ὁμοίαν τοῦ ὁ ποιητῆς τῶν ἀπάντων, καὶ γενόμενος ἄνθρωπος, νὰ ἀναβιβάσῃ τὸ πλάσμα του εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ πλάσαντος.

Πρωτότυπον

10. Ὅρατε τῶν παρθενικῶν στεμμάτων τὴν πλοκὴν; Ὅρατε τὸ κοινωφελές τῆς πορφύριδος ταύτης; Οὐ γὰρ τοὺς ἐκ φύσεως ὁμοτίμους ὑφειμένους ἑαυτῆς ἢ παμβασιλῆς παρθένος τύχη δὴ τιμὴν ποιησαμένη τούτων ἄρχει, πλὴν ὀνομάτων μηδὲν ἑαυτῇ κρείττον τι προσνείμασα καὶ τὸ ὁμόφυλον ὑποποιησαμένη κατὰ τοὺς ἀπὸ γῆς θεσμούς, οἳ τῶν κάτω κειμένων ὡς περ ὑψὲ διαφέρειν ἐφίᾳσιν, ἀλλ' οὐχὶ τῶν κατ' ὀρθὸν ἐστῶτων· ἀλλὰ πάντας τοὺς ὑφ' ἑαυτὴν δι' ἑαυτῆς ἐπάρασα καὶ τὸν ὑπήκοον οὐράνιον ἀντ' ἐπιγείου ἀποδείξασα, κρείττονος ἀξίας αὐτῆ καὶ δυνάμεως ὑπερτέρας μετασχούσα καὶ τῆς ἐκ τῶν οὐρανῶν χειροτονίας, ὑψηλῶν ὑψηλοτάτη καὶ μακαριῶν γένους μακαριωτάτη βασιλῆς ἐφέστηκε, πανταχόθεν σώματός τε καὶ ψυχῆς φανωτάτας τε καὶ θειοτάτας ἀπαστρέπτουσα μαρμαρυγᾶς. Ὡς περ γὰρ βουληθεὶς ὁ Θεὸς εἰκόνα στήσασθαι παντὸς καλοῦ καὶ τὴν ἑαυτοῦ περὶ ταῦτα δυνάμιν καθαρῶς ἐνδείξασθαι καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις, ὁρατῶν καὶ ἀοράτων κοινὸν ὑποστήσας κόσμον, μᾶλλον δὲ θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων ἀπασῶν χαρίτων κοινὸν ὑποδείξας κράμα καὶ καλλονὴν ὑπερτέραν ἀμφοτέρους ἐπικοσμοῦσαν τοὺς κόσμους, οὕτω ταύτην οὕτω παγκάλην ὄντως ἐξειργάσατο πάντα συνελών, οἷς πάντα διελών ἐκόσμησε, τρόπον τῆς αὐτῷ διαφερούσης μόνῳ δημιουργικῆς δυνάμεως ἡμῖν ἐπιδεικνὺς ἐξαίσιον καὶ ὄντως προσήκοντα τῇ τοῦ φωτὸς μητρὶ.

Ἀπόδοσις Π.Κ. Χρήστου

10. Βλέπετε τὸ πλέξιμο τῶν παρθενικῶν στεμμάτων; Βλέπετε τὴν κοινωφελῆ ἰδιότητα ὁμοτίμων, ἀφοῦ μὲ κάποια τύχη τοὺς ἔκαμε ὑφισταμένους, χωρὶς νὰ προσφέρῃ στὸν ἑαυτὸ τῆς τίποτε ἀνώτερο ἀπὸ ὀνόματα, καὶ ὑπέταξε τοὺς ὁμοφύλους κατὰ τοὺς ἐπιγείους θεσμούς, ποὺ ἐπιτρέπουν νὰ διαφέρουν σὲ ὑψος ἀπὸ τοὺς ξαπλωμένους κάτω καὶ ὄχι ἀπὸ τοὺς ὀρθοὺς; Ἀλλὰ, ἀφοῦ μετέσχε ἀνωτέρου ἀξιώματος καὶ ὑπερτέρας δυνάμεως καὶ τῆς χειροτονίας ἀπὸ τοὺς οὐρανοῦς, ἔγινε βασίλισσα ὑψηλοτάτη τῶν ὑψηλῶν καὶ μακαριωτάτη τῶν μακαριῶν, ποὺ ἀπαστρέπτει ἀπὸ παντοῦ, ἀπὸ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, λαμπρότατες καὶ θειότατες μαρμαρυγές. Ὁ Θεὸς θέλοντας νὰ στήσῃ εἰκόνα κάθε καλοῦ καὶ νὰ ἐπιδείξῃ καθαρὰ τὴν δυνάμει του γι' αὐτά, καὶ στοὺς ἀγγέλους καὶ στοὺς ἀνθρώπους, κατήρτισε κοινὸ κόσμον ὁρατῶν καὶ ἀοράτων, μᾶλλον δὲ παρουσίασε κράμα ὅλων τῶν θείων καὶ ἀνθρωπίνων χαρίτων καὶ καλλονὴ ἀνώτερη ποὺ στολίζει καὶ τοὺς δύο κόσμους. Ἔτσι, τὴν κατεσκεύασε τόσο πάγκαλη, ἀφοῦ συνήγαγε ὅλα ἐκεῖνα, μὲ τὰ ὁποῖα μοιράζοντάς τα ἐκόσμησε τὰ πάντα, ἐπιδεικνύοντας ἕνα ἐξαίσιον τρόπο τῆς σ' αὐτὸν μόνον ἀνηκούσης δημιουργικῆς δυνάμεως καὶ πραγματικὰ ἀρμόζοντα στὴν μητέρα τοῦ φωτός.

Ἀπόδοσις Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

[10.] Βλέπετε τοῦ παρθενικοῦ τούτου στεφάνου τὸ πλέξιμον; βλέπετε τῆς βασιλικῆς πορφύρας ταύτης τὸ κοινὸν ὄφελος; διότι ἡ παμβασιλῆς Παρθένος δὲν ἠθέλησε νὰ ὑποτάσῃ μόνον ὅλους τοὺς ἄλλους εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς καὶ νὰ βασιλεύῃ εἰς αὐτούς, καθὼς εἶναι οἱ νόμοι τῶν ἐπιγείων βασιλείων, ὅχι· ἀλλ' αὐτὴ μὲ τὸ μέσον τὸ ἐδικόν τῆς, ὑψώσασα ὅλους τοὺς ὑπὸ κούρας τῆς, καὶ ἀντὶ ἐπιγείους καταστήσασα οὐρανοῦς, οὕτως ἠξιώθη νὰ χειροτονηθῇ ἀπὸ τοὺς οὐρανοῦς βασίλισσα εἰς αὐτούς καὶ νὰ λάβῃ μίαν ὑψηλοτέραν ἀξίαν καὶ δυνάμιν· λάμπουσα εἰς ὅλα τὰ μέρη σώματος καὶ ψυχῆς. Διότι φαίνεται πὼς ὁ Θεὸς ἠθέλησε νὰ ζωγραφίσῃ μίαν εἰκόνα κάθε καλοῦ, καὶ ἐπάνω εἰς αὐτὴν νὰ δείξῃ καθαρὰ εἰς τοὺς ἀγγέλους καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, τὴν παντεχνήμονα σοφίαν του· καὶ νὰ τὴν κατασκευάσῃ ἕνα κοινὸν στολισμὸν καὶ μίαν ἀνακεφαλαίωσιν θείων καὶ ἀνθρωπίνων χαρίτων, ὅπου νὰ στολίσῃ καὶ τοὺς δύο κόσμους, τὸν αἰσθητὸν καὶ τὸν νοητὸν. Καὶ αὐτὴ ἡ εἰκὼν δὲν ἦτον ἄλλη, πάρεξ ἡ Παρθένος Μαρία, εἰς τὴν ὁποίαν διαμοιράζοντας ἐστόλισεν ὅλα τὰ ποιήματά του· καὶ οὕτω μᾶς ἀπέδειξεν ἕνα ἄλλον τρόπον μιᾶς ἐξαιρέτου δημιουργίας, ὁ ὁποῖος ἔπρεπεν εἰς μόνην τὴν Μητέρα του.

Ὑποσημειώσεις εἰς Μέρος Α': §§ 1-10

(*) Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Ε.Π.Ε., τ. 11, Θεσσαλονίκη 1986. Εἰσαγωγή - Μετάφρασις - Σχόλια, Παναγιώτου Κ. Χρήστου, σελ. 260-347.

(**) Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Λόγοι, α) Εἰς τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου, β) Εἰς τὸν Ἅγιον Δημήτριον, ἔκδοσις Ἱερᾶς Μονῆς Μεγίστης Λαύρας τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, Ἅγιον Ὄρος 1987, «*Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης λόγος εἰς τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου, καὶ εἰς τὴν ἰσαγγελον ζωὴν ὅπου διεπέρασεν αὐτὴ μέσα εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων· μεταφρασθεὶς εἰς κοινὴν γλῶσσαν παρὰ Νικοδήμου Μοναχοῦ*», σελ. 5-53.

• Τὸ κείμενο ἐκδίδεται ἀπὸ τὸν κώδικα Μεγίστης Λαύρας 921 (Θ. 129) f 21-80α. Πρωτοδημοσιεύθηκε στὸ περιοδ. «Ἅγιος Νεκτάριος», τεύχος δ', Θεσσαλονίκη 1981, σελ. 145-173.

1. Ὅπως ἐπὶ παραδείγματι ὁ Ἄτλας.
2. Ὅπως οἱ Ἄλωεῖδαι καὶ ὁ Ἴκαρος.
3. Ψαλμ. μα' 4.
4. Α' Κορινθ. η' 6· Κολασ. α' 6· Ρωμ. ια' 36.
5. Ἰωάν. β' 3.
6. Ἐξοδ. λ' 10· Λευϊτ. ις' 2, 34· Ἐβρ. θ' 7.
7. Ψαλμ. πγ' 6.
8. Ψαλμ. μδ' 15.